

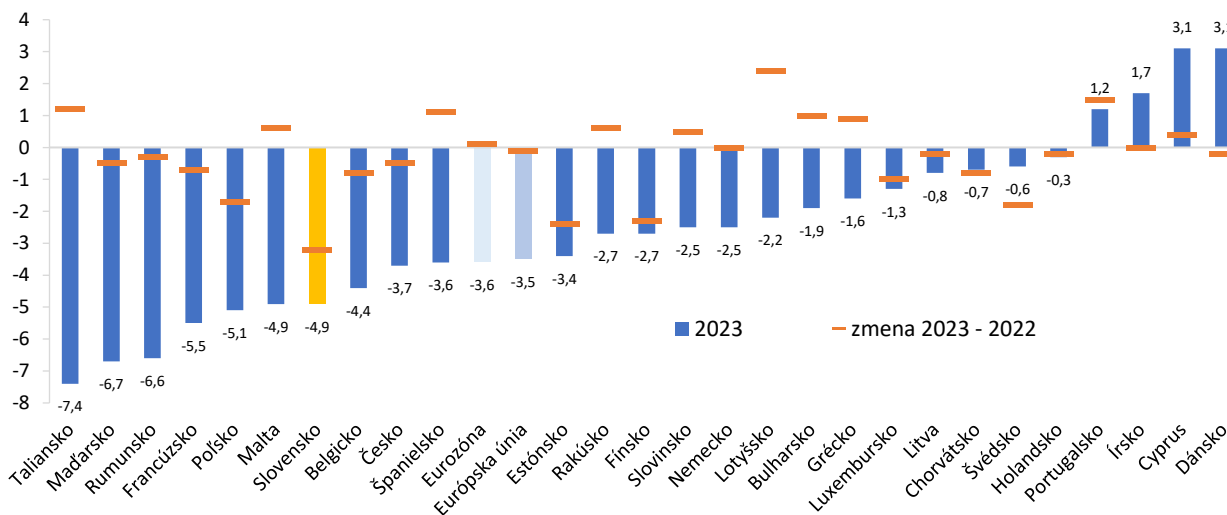
Deficit verejných financií na Slovensku vzrástol na 4,9 % HDP

Hospodárenie verejného sektora dosiahlo v roku 2023 deficit vo výške 4,9 % HDP. Po priaznivejšom výsledku v roku 2022 sa tak zhoršilo o 3,2 % HDP najmä vplyvom vysokých výdavkov na pomoc s cenami energií a prijatých sociálnych opatrení. Zhoršenie hospodárenia verejného sektora bolo medziročne najvýraznejšie spomedzi krajín Európskej únie. Výsledok je však lepší než očakávali pre rok 2023 všetky relevantné prognostické inštitúcie. **Dlh verejnej správy sa v pomere k HDP znížil na 56,0 % HDP,** nominálne vzrástol v porovnaní s rokom 2022 o necelých 5,5 mld. eur. Zadlženie naďalej zostáva nad hornou hranicou dlhovej brzdy, no pre novú vládu platí do novembra 2025 dvojročná výnimka zo sankcií.

Vývoj deficitu a dlhu v roku 2023 v krajinách EÚ

Hospodárenie na úrovni Európskej únie sa medziročne výrazne nezmenilo. Na základe predbežných výsledkov hospodárenia zverejňovaných Eurostatom sa deficit EÚ zvýšil len o 0,1 p. b. na 3,5 % HDP. Dlh klesol o 1,7 p. b. na úroveň 81,7 % HDP. Bilancia verejného sektora sa zhoršila v 15 členských krajinách, pričom k najvýraznejšiemu nárastu deficitu došlo na Slovensku. Najvyšší deficit, 7,4 % HDP, má naďalej Taliansko. Prebytkové hospodárenie zaznamenali Dánsko, Cyprus, Írsko a Portugalsko.

Graf 1 Hospodárenie krajín EÚ za rok 2023 a zmena oproti 2022 (% HDP)

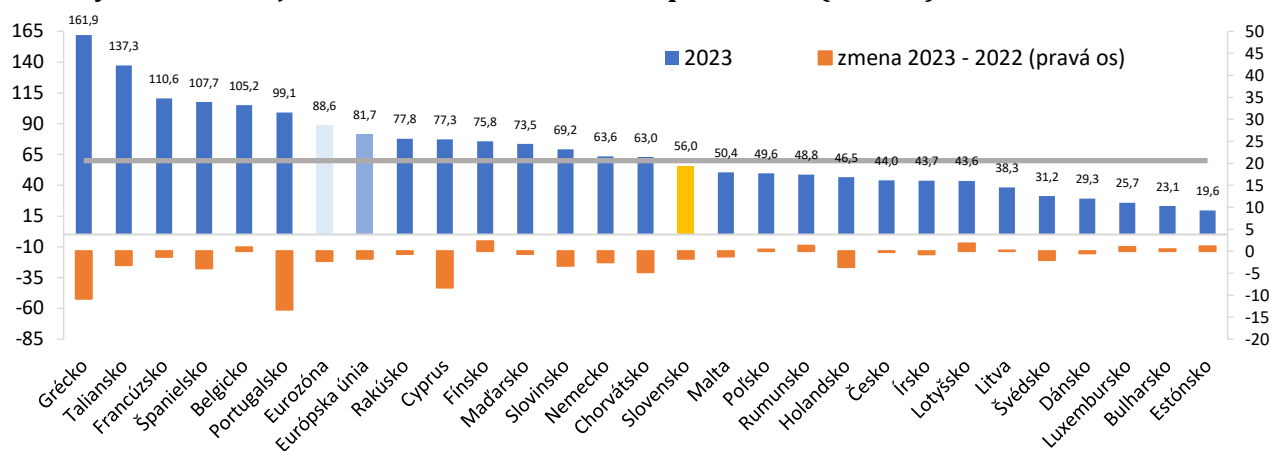

Zdroj: Eurostat, NBS vlastné výpočty

Rýchle komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov úseku menovej politiky a bankových obchodov (UMB). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici UMB“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Dlh verejného sektora sa znížil v 18 členských krajinách, najviac v Portugalsku. Maastrichtskú hranicu 60 % HDP prekračuje stále až 13 členských krajín. Najvyšší dlh v rámci EÚ má Grécko, ktoré však aj v tomto roku zaznamenalo medziročné zníženie dlhu o 10,8 p. b. Najnižšie zadlženie na úrovni 19,6 % HDP má naďalej Estónsko.

Graf 2 Výška dlhu krajín EÚ v roku 2023 a zmena oproti 2022 (% HDP)

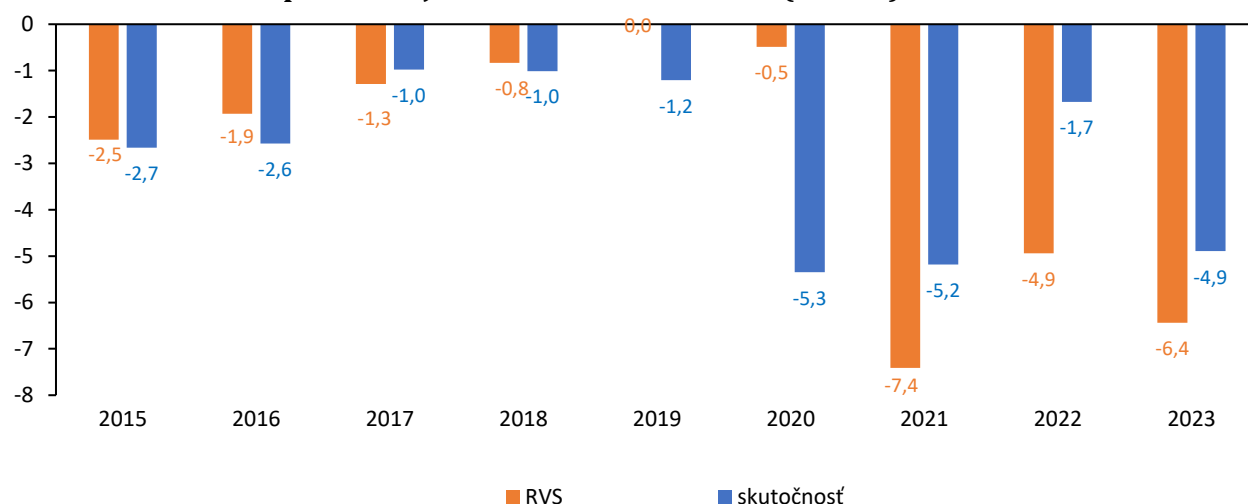

Zdroj: Eurostat, NBS vlastné výpočty

Vývoj verejných financií v roku 2023 na Slovensku

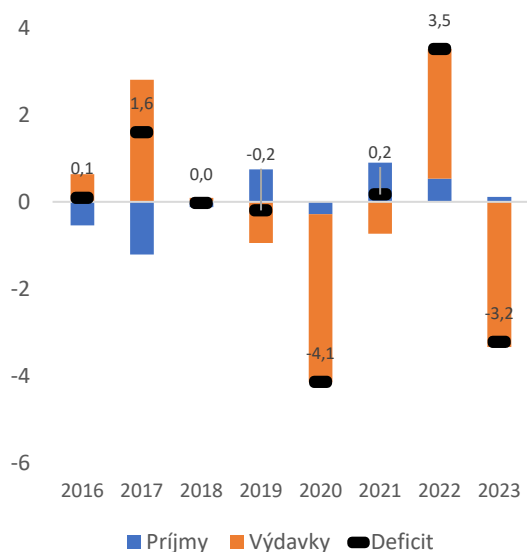
Verejný sektor dosiahol podľa prvých odhadov aprílovej notifikácie deficit -4,9 % HDP. Hospodárstvo sa medziročne zhoršilo až o 3,2 p. b, k čomu prispeli najmä výdavky na opatrenia súvisiace s vysokými cenami energií, vyššie výdavky na starobné dôchodky (mimoriadna valorizácia, trinásť dôchodky) a rodinný balíček, a tiež nárast výdavkov na mzdy zamestnancov vo verejnom sektore z dôvodu valorizácie. Zhoršenie bolo čiastočne kompenzované predovšetkým medziročným zvýšením daňových a odvodových príjmov.

Graf 3 Porovnanie rozpočtovanej bilancie so skutočnosťou (% HDP)

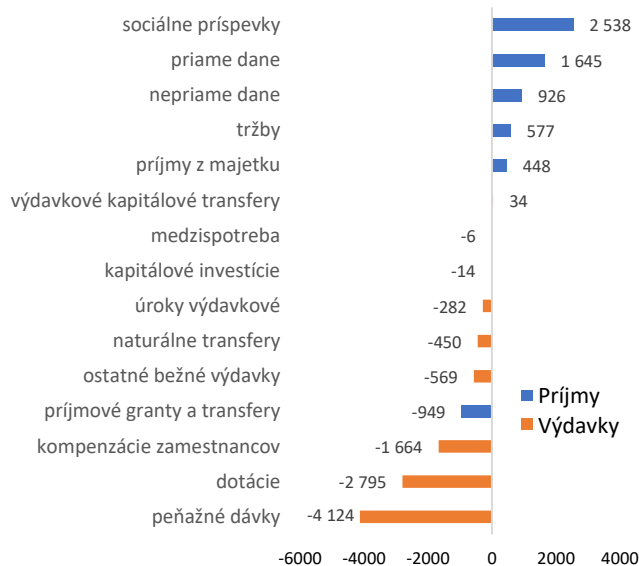
Zdroj: MF SR, ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

Graf 4 Medziročná zmena bilancie sektora verejnej správy (% HDP)

Poznámka: Príjmy a výdavky sú očistené o vplyv prostriedkov EÚ a spolufinancovania
Zdroj: ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

Graf 5 Vplyv príjmov a výdavkov na zmenu bilancie oproti roku 2022 (mil. eur)

Poznámka: Príjmy a výdavky sú očistené o vplyv prostriedkov EÚ a spolufinancovania
Zdroj: ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

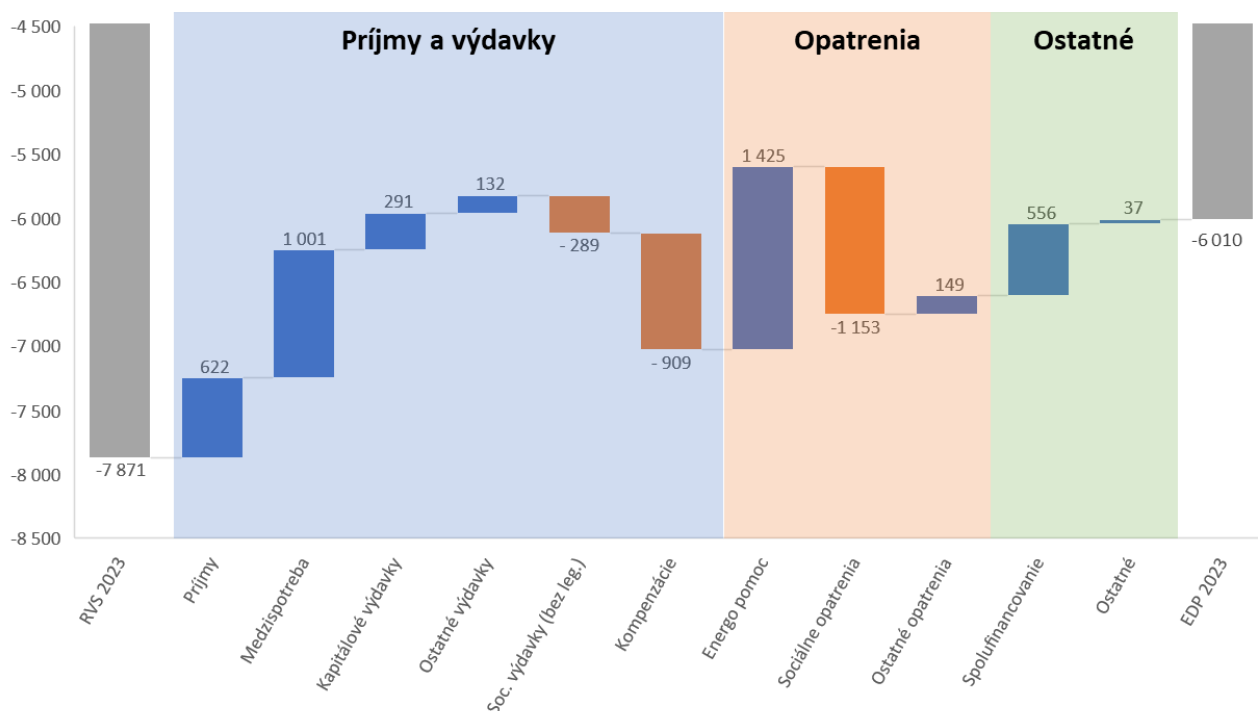
Deficit verejných financií skončil v porovnaní s rozpočtom lepšie o 1,5 % HDP. Prispel k tomu najmä lepší vývoj nedaňových príjmov, úspory na niektorých výdavkových kategóriách a nižšie spolufinancovanie projektov financovaných z rozpočtu EÚ. Výrazne pozitívny vplyv mala aj nižšia pomoc s cenami energií, tieto úspory boli však do veľkej miery použité na iné opatrenia prijaté v priebehu roka, najmä v sociálnej oblasti (graf 6).

Výraznú úsporu priniesli nižšie nákupy tovarov a služieb a nižšie kapitálové výdavky, najmä investície. Nižšie čerpanie výdavkov na tovary a služby bolo však do veľkej miery „rozpustené“ v rámci bežných výdavkov na mzdy zamestnancov verejného sektora. Úspora na nižšom čerpaní kapitálových výdavkov zase pozitívne pôsobí na verejné financie v krátkom horizonte, no pri pohľade viac do budúcnosti môže negatívne vplývať na ekonomický rast. Naopak, negatívne pôsobili vyššie sociálne výdavky najmä kvôli vyššej valorizácii starobných dôchodkov a vyšším výdavkom na aktívne politiky trhu práce.

Pozitívny vplyv na lepší deficit mal aj vývoj na príjmovej strane, najmä cez vyššie nedaňové príjmy. Ide predovšetkým o tržby a príjmy z úrokov, pričom vývoj daňových príjmov (po očistení o položky bez vplyvu na deficit, napr. poistné platené štátom) bol približne na rozpočtovanej úrovni.

Úspora z nižšej pomoci s cenami energií bola z veľkej časti minutá na nové sociálne opatrenia. Pôvodne rozpočtovaná vysoká rezerva na pomoc s cenami energií bola minutá len čiastočne, zároveň značná časť opatrení na kompenzáciu vysokých cien energií bola financovaná z rozpočtu EÚ (takmer 0,94 mld. eur). Napriek tomu však neprišlo k výraznému zlepšeniu hospodárenia verejných financií a zlepšeniu dlhodobej udržateľnosti. V priebehu roka boli prijaté dodatočné opatrenia, najmä v sociálnej oblasti, ktoré úsporu z energopomoci takmer celú vyčerpali. Ide predovšetkým o mimoriadnu valorizáciu starobných dôchodkov v strede roka a príplatok k trinástym dôchodkom. Ostatné opatrenia obsahujú najmä vplyv menšieho objemu COVID opatrení, odloženie rastu sadzieb starobného poistenia v prospech II piliera a na druhú stranu, vyšší vplyv opatrení súvisiacich s vojnou na Ukrajine nad rámec rozpočtovanej rezervy.

Graf 6 Faktory vysvetľujúce rozdiely EDP 04/2024 voči RVS na rok 2023 (mil. eur)

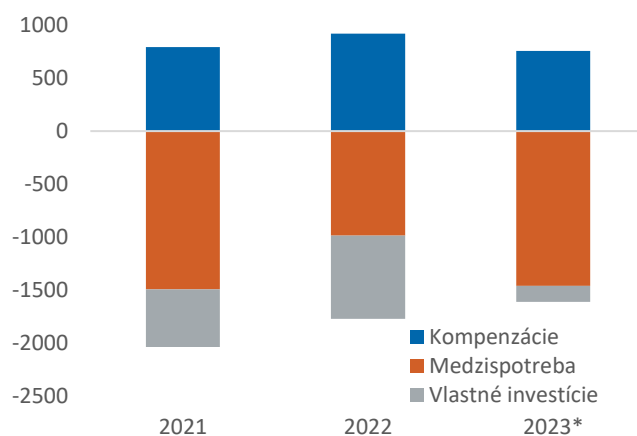
Poznámka: Očistené o vplyv prostriedkov EÚ a spolufinancovania.

Zdroj: ŠÚ SR, prepočty NBS

NBS vo svojej [Analýze rozpočtu](#) v decembri 2022 na mnohé z týchto rizík upozorňovala. Ide najmä o rozpočtovanie niektorých výdavkových položiek, ktorých reálne plnenie pravidelne nezodpovedá rozpočtovaným úrovňam, vysokú úroveň rezerv a nadhodnotené výdavky na spolufinancovanie. Výdavky na pomoc s cenami energií na rok 2023 očakávala NBS vo svojej analýze výrazne nižšie už v roku 2022. Ambiciózna úroveň rezervy, navyše celá financovaná z vlastných zdrojov, výrazne zhoršovala deficit. NBS vo svojej analýze uvažovala jednak s nižším celkovým objemom, ale aj s čiastočným financovaním z EÚ fondov, čo sa taktiež naplnilo.

Rozpočtovanie výdavkov na spotrebu tovarov a služieb, mzdy a vlastné investície pravidelne nezodpovedá rozpočtovaným úrovňam. NBS aj na rok 2023 dopredu identifikovala nadrozpočtovanie výdavkov na spotrebu tovarov a služieb a vlastné investície, pričom výdavky na kompenzácie zamestnancov boli rozpočtované na nepostačujúcej úrovni. Tento trend sa potvrdil aj v roku 2023, pričom rovnaká situácia bola aj v rozpočtoch na roky 2021 a 2022 (graf 7). Obdobná situácia nastala s výdavkami na spolufinancovanie projektov financovaných z rozpočtu EÚ, ktoré boli za rok 2024 nadrozpočtované (a rovnako aj v rozpočtoch na roky 2021 a 2022).

Graf 7 Odchýlky výdavkov od rozpočtu (mil. eur)

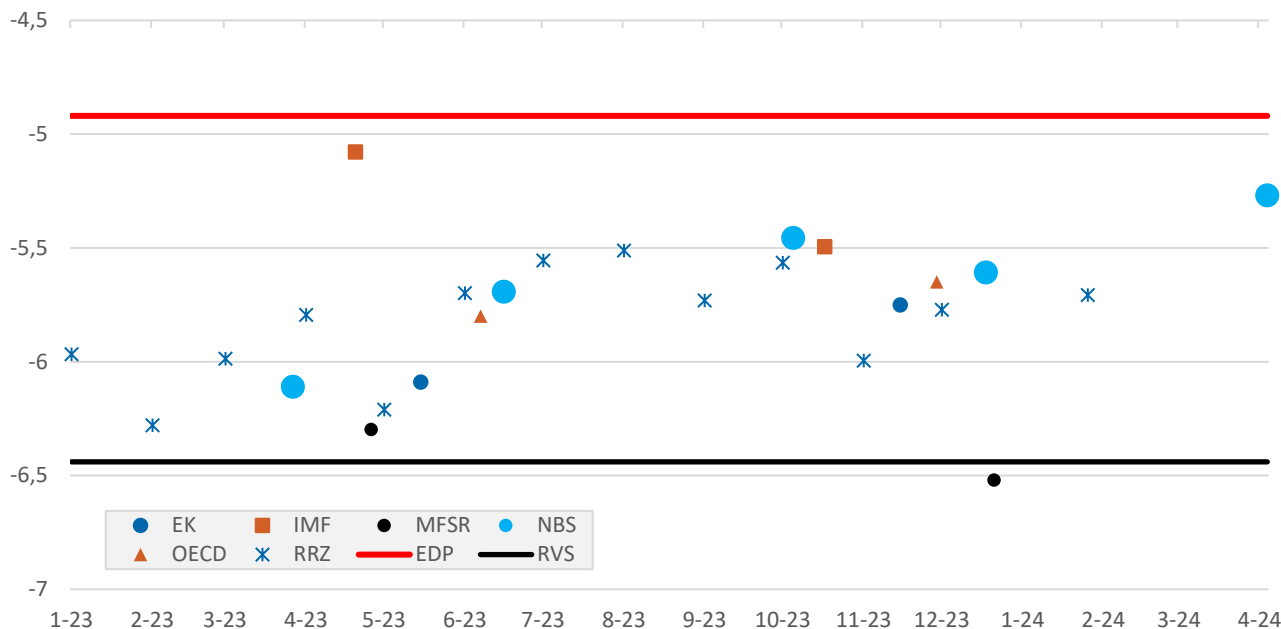
Poznámka: Ide o rozdiel skutočného plnenia a rozpočtovanej úrovne z predchádzajúceho roka.

* Medzispotreba v roku 2023 očistená o rezervu na pomoc s cenami energií.

Zdroj: MF SR, ŠÚ SR, prepočty NBS

Saldo verejných financií skončilo druhý rok po sebe lepšie, ako prognózovali všetky relevantné inštitúcie počas roka. Najkonzervatívnejšie prognózy malo Ministerstvo financií – Program stability a Návrh rozpočtu, pričom tie sú často vnímané ako smerodajné aj pre ostatné prognostické inštitúcie. Vývoj prognóz sa v čase s príchodom nových dát postupne zlepšoval a v druhej polovici roka už všetky inštitúcie (okrem MF SR) očakávali výrazne pozitívnejší vývoj salda v porovnaní so schváleným rozpočtom (graf 8).

Graf 8 Odhady hospodárenia verejného sektora jednotlivých inštitúcií za rok 2023 (% HDP)

Zdroj: EK - jarná a jesenná prognóza, IMF - World economic outlook, MF SR - Program stability a Návrh rozpočtového plánu, OECD - Economic outlook, RRZ - rozpočtový semafor a scenár z Hodnotenia návrhu rozpočtu verejnej správy, NBS - strednodobá predikcia, ŠÚSR - EDP notifikácia

Verejný dlh

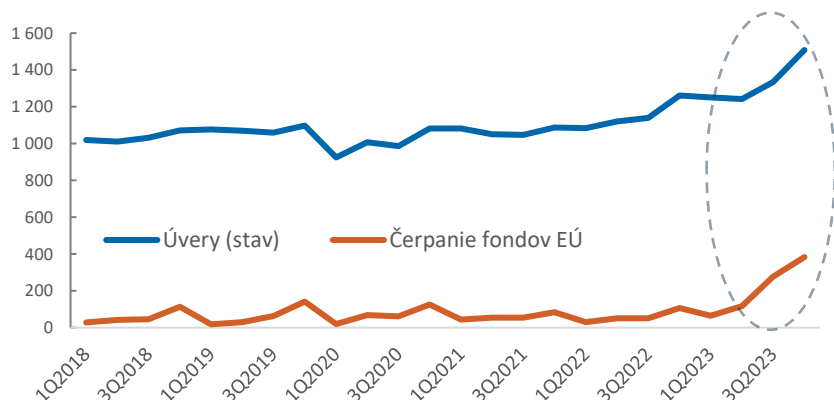
Hrubý verejný dlh klesol druhý rok za sebou na úroveň 56,0 % HDP. Úroveň najvyššieho 5. sankčného pásma dlhovej brzdy však stále presahuje o 2 p. b. HDP. K medziročnému poklesu ukazovateľa pomerovaného k HDP významne prispel nominálny rast ekonomiky, na ktorom sa prejavila vyššia cenová hladina. Primárny rozpočtový deficit¹ s hodnotou 3,7 % HDP generoval finančnú potrebu, a to najmä centrálnemu štátu. Časť z potrebného objemu financovania bola krytá z likvidných rezerv (približne 2 mld. eur) čo zmiernilo tlak na emisiu nového dlhu. Vyššia finančná potreba deficitného hospodárenia, ktorá sa približovala k úrovniam v pandemických rokoch 2020 a 2021, sa prejavila aj na raste nominálneho dlhu verejnej správy. Medziročne dlh vzrástol 5,4 mld. eur na úroveň 68,8 mld. eur.

Konsolidovaný dlh subjektov územnej samosprávy² (obcí a vyšších územných) zaznamenal pri čerpaní bankových úverov pomerne výrazný rast o jednu pätinu. Podiel jej zadĺženia na celkovom verejnom dlhu je však zanedbateľný (2 %). K potrebe čerpania úverov prispelo zvýšené úsilie ukončovania projektov spolufinancovaných z eurofondov v rámci 3. programového obdobia (graf 9).

¹ Rozpočtová bilancia očistená o náklady obsluhy verejného dlhu (platené úroky).

² Dlh bez pôžičiek získaných od iných subjektov verejnej správy, napr. získaných od centrálnej vlády.

Graf 9 Stav bankových úverov a čerpanie prostriedkov EÚ* v územnej samospráve (mil. eur)

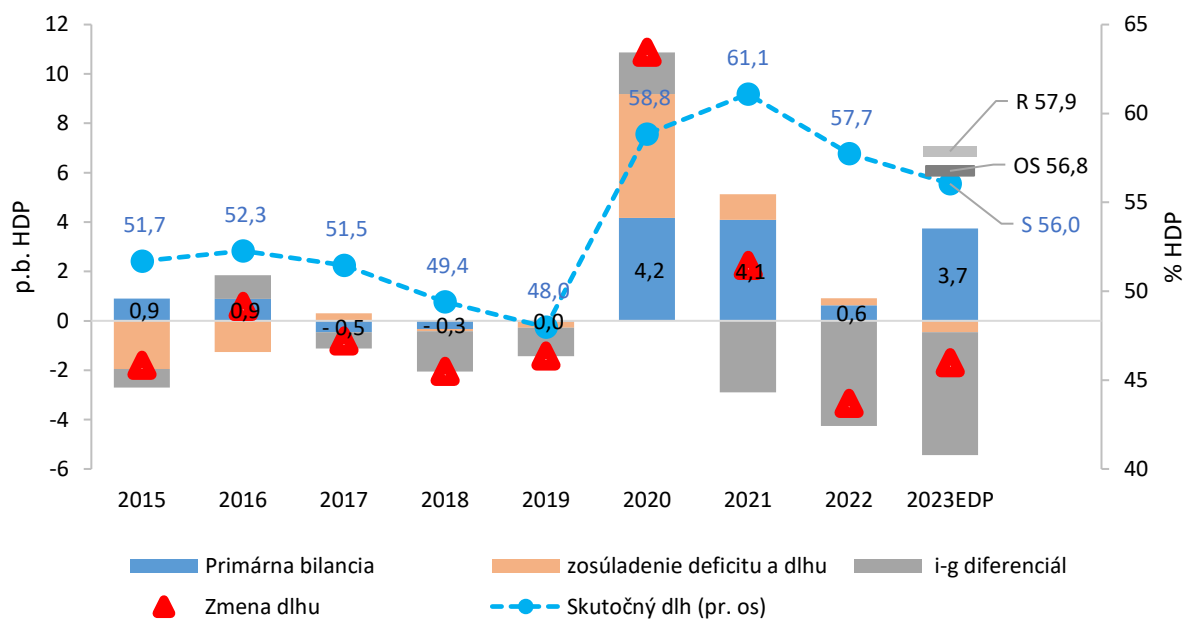
* Čerpanie prostriedkov EÚ z 3PO v rámci politiky súdržnosti

Zdroj: MF SR (výkaz FIN 5), ITMS 2014+, NBS

Výsledný dlh je nižší v porovnaní s pôvodným rozpočtom, resp. očakávanou skutočnosťou.

Príčinou rozdielu v porovnaní s rozpočtom bol lepší výsledok schodku štátneho rozpočtu, čo zmiernilo potrebu zadlžovania. Okrem tohto objem emisného diskontu dosiahol tretinu očakávanej úrovne rozpočtu, čo významne vysvetľuje rozdiel³. Okrem toho čiastočne k lepšiemu výsledku pomerového ukazovateľa prispel aj v porovnaní s rozpočtom vyšší nominálny HDP.

Graf 10 Hrubý dlh a príspevky faktorov k medziročnej zmene dlhu (p. b. HDP, % HDP)

Vysvetlivky: R – Rozpočet verejnej správy na roky 2023-2025, OS – očakávaná skutočnosť podľa Rozpočtu verejnej správy na roky 2024-2026, i-g diferenciál - vplyv rozdielu miery platených úrokov (i) a rastu ekonomiky (g)

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

³ Emisný diskont (alebo prémia) predstavuje rozdiel medzi nominálnou cenou dlhopisu a cenou, za ktorú sa na predá (akceptovaná trhová cena). Ak je akceptovaná cena nižšia ako nominálna, dlhopis sa predáva s diskontom (resp. s prímou ak sa predá nad nominál). Rozpätie diskontu okrem iného určujú trhové očakávania a výška vopred zvyčajne fixne stanoveného kupónu (ročnej platby). V pôvodnom rozpočte VS bol očakávaný diskont 1,3 mld. eur. Pri danej finančnej potrebe štát potrebuje získať ekvivalentný objem prostriedkov. Pri emisii dlhu s diskontom tak vydá nominálne vyšší dlh ako je objem získaných zdrojov. Tento rozdiel sa účtuje ako vyššie úrokové náklady.

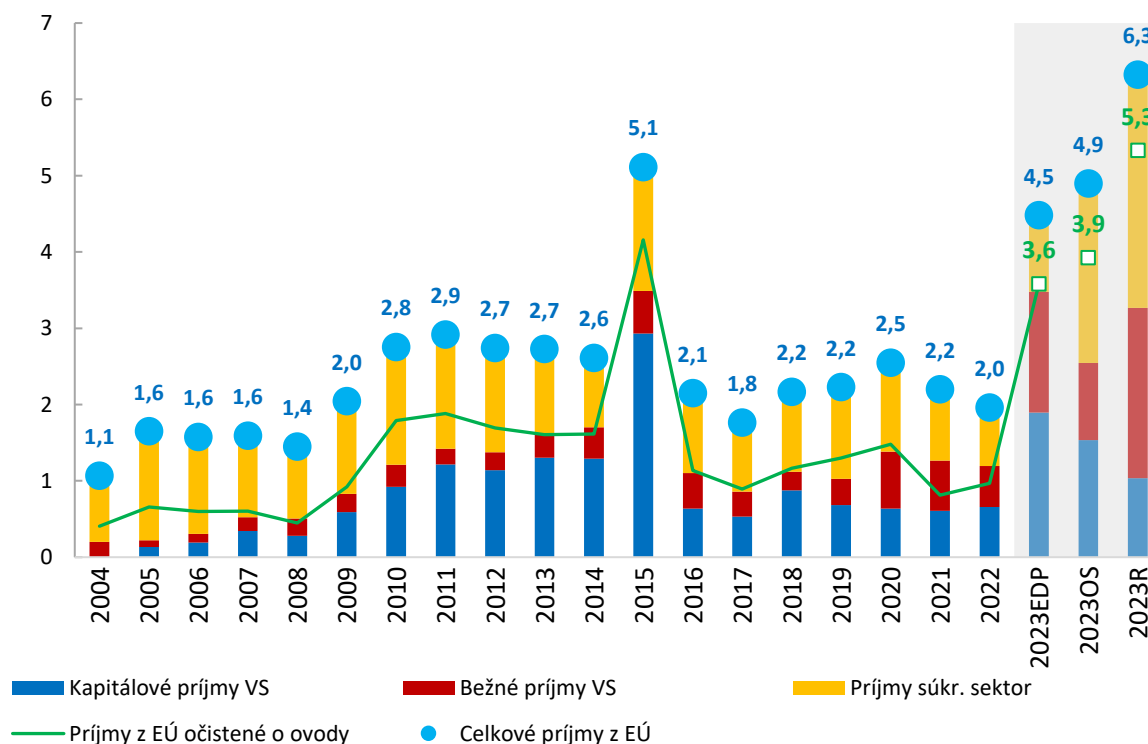
Vzťahy s rozpočtom EÚ

Príjmy Slovenska z rozpočtu EÚ očistené o odvody (čistá finančná pozícia, ČFP) dosiahli v roku 2023 úroveň 3,6 % HDP. Historicky mali druhú najvyššiu úroveň, keď len v roku 2015 to bolo viac, až 4,2 % HDP. V oboch prípadoch sa na vývoji prejavil eurofondový cyklus, keď v týchto rokoch končilo čerpanie štrukturálnych a investičných fondov EÚ z príslušných programových období. Nominálne príjmy z EÚ v uplynulom roku dosiahli 5,5 mld. eur a odvody do EÚ 1,1 mld. eur.

V štruktúre boli použité prostriedky EÚ na bežné a kapitálové výdavky v pomere 50:50. Významným prijímateľom kapitálových zdrojov bol sektor verejnej správy v oblasti rozvoja dopravnej a environmentálnej infraštruktúry. Bežné zdroje, ktorých príjemcom bol sektor verejnej správy, boli významne ovplyvnené preplatením časti nákladov energopomoci v objeme takmer 0,94 mld. eur.

Súčasťou príjmu z rozpočtu EÚ sú prostriedky z Plánu obnovy a odolnosti. V roku 2023 dosiahli približne 360 mil. eur, a to najmä cez kapitálové výdavky na podporu energetickej efektívnosti.

Graf 11 Príjmy zo zdrojov EÚ (% HDP)

Vysvetlivky:

2023OS – Odhadovaná skutočnosť podľa RVS na roky 2024 - 2026

2023R – RVS na roky 2024 - 2026

Zdroj: MF SR, NBS, vlastné výpočty

Prílohy

Tabuľka 1 Hospodárenie podľa subjektov verejnej správy (mil. eur, ak nie je uvedené inak)

Subjekt VS	2022	2023	2023-2022	2023R	2023-2023R
ŠR+ŠFA+ŠD+MRU	-2 420	-6 628	-4 208	-7 512	884
PO štátu	44	-2	-46	-4	2
Environmentálny fond	219	254	35	238	16
ŠFRB	38	46	8	32	15
NJF	-18	-37	-20	-16	-21
JAVYS	2	8	6	-31	39
OBEC a PO obcí	-289	126	415	-250	376
Dopravné podniky	-9	63	72	-33	96
VUC a PO VUC	-143	-79	64	-41	-38
Sociálna poisťovňa	87	51	-36	-226	277
Zdravotné poisťovne	1	223	223	44	179
Vysoké školy	-2	28	29	0	27
FNM (MH manažment, a. s.)	6	-2	-8	-2	1
SPF	17	29	12	1	28
ŽSR	107	-33	-140	13	-46
ŽSSK	-4	-7	-3	14	-20
NDS	-46	53	99	0	53
Zdravotnícke zariadenia	279	-295	-574	6	-301
EOA	86	12	-74	48	-36
Ostatné*	209	179	-30	-153	332
CELKOM mil. eur	-1 836	-6 010	-4 174	-7 871	1 861
CELKOM % HDP	-1,7	-4,9	-3,2	-6,4	1,5

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR, NBS vlastné výpočty

*ostatné: Verejné výskumné inštitúcie, Slovenská konsolidačná, Agentúra pre správu núdzových zásob ropy, Eximbanka, Kancelária rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Audiovizuálny fond, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, SIH, TASR, RTVS, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Ústav pamäti národa, Danubiana, neziskové organizácie štátu, ostatné ústredné a miestne organizácie.

Tabuľka 2 Hospodárenie verejnej správy (metodika ESA 2010)

v mil. eur	2022	2023	2023-2022	2023R	2023-2023R
Celkové príjmy	44 655	52 843	8 188	50 579	2 263
v % HDP	40,7	43,0	2,3	41,4	1,7
Daňové príjmy	22 083	24 654	2 571	23 894	760
Dane z produkcie a dovozu	13 477	15 121	1 645	14 457	664
Bežné dane z dôchodkov, majetku	8 606	9 532	926	9 437	96
Príspevky na sociálne zabezpečenie	16 339	18 876	2 538	17 909	967
Nedaňové príjmy	3 593	4 618	1 025	3 637	981
Tržby	2 844	3 420	577	2 922	498
Dôchodky z majetku	750	1 198	448	716	482
Granty a transfery	2 640	4 695	2 055	5 139	-444
Ostatné bežné transfery	1 833	2 653	820	4 992	-2 339
Kapitálové transfery	807	2 042	1 235	147	1 895
Celkové výdavky	46 491	58 853	12 362	58 451	402
v % HDP	42,4	47,9	5,6	47,8	0,1
Bežné výdavky	42 307	52 653	10 347	52 875	-222
Kompenzácie zamestnancov	11 672	13 515	1 842	12 152	1 363
Medzispotreba	6 519	6 881	362	12 008	-5 127
Dane	135	111	-25	125	-14
Subvencie	1 196	4 078	2 882	981	3 097
Dôchodky z majetku	1 139	1 421	282	1 278	142
Celkové sociálne transfery	19 612	24 185	4 574	21 054	3 131
Ostatné bežné transfery	2 033	2 463	429	5 277	-2 815
Kapitálové výdavky	4 184	6 199	2 015	5 575	624
Kapitálové investície	3 440	5 455	2 015	5 099	357
Kapitálové transfery	744	744	0	477	267
Celkový deficit verejnej správy	-1 836	-6 010	-4 174	-7 871	1 861
Ústredná verejná správa	-1 512	-6 382	-4 870	-7 367	985
Miestna samospráva	-412	98	510	-323	420
Fondy sociálneho zabezpečenia	88	274	186	-182	456
Hrubý dlh verejnej správy	63 378	68 830	5 452	70 733	-1 903
Deficit v % HDP, rozdiel v p. b. HDP	-1,7	-4,9	-3,2	-6,4	1,5
Hrubý dlh VS v % HDP, rozdiel v p. b. HDP	57,7	56,0	-1,7	57,8	-1,8

Zdroj: ŠÚ SR, MF SR, NBS vlastné výpočty

Oddelenie fiškálnych a štrukturálnych analýz

Odbor ekonomických a menových analýz

analytici@nbs.sk